

Hakikat veyahut Hermeneu-ethics

Aylık Düşünce Fanzini | Ocak 2024

created by
Fabrika Düşünce
fabrikadusunce.com

Fanzinin Ortaya Çıkışı Üzerine

Fanzin için bir isim bulma çabasındayken sıklıkla çevremdeki kişilerle felsefi konular üzerine şekillenen tartışmalar veya sohbetler içerisinde geçen kelimelerden bir seçim yapmaman kendi zihnimi okurlara -Heidegger'in deyişiyle- ifşa etme konusunda daha başarılı olacağını düşünerek ivedilikle isim arayışına giriştim.

İsim arayışında, benim felsefeye dair en çok sevdiğim şeyin metafizik üzerine konuşmak ve postmodernizmin metafiziğe getirdiği eleştiriler olduğundan dolayı bu minvalde bir isim seçimine gittim. Bu bağlamda, metafizik ve postmodern felsefenin dikotomisini* oluşturacak kelimeler seçerek fanzinin adını belirlemeye bir adım daha yaklaşmış oldum.

Sözün özü, Batı metafizik telakkisinin temelini oluşturan, zeminini tanrısallıktan alan *Hakikat* ve postmodernizmde Nietzscheci bir anlayışla hakikatin var-olmadığı, yalnızca bir yorum olduğunu gözeterekten, yorumbilim anlamına gelen Hermeneutic kelimesinden evrilttiğimiz *Hermeneu-ethics* (Hermeneutic ve Etik) kelimelerini seçmiş oldum.

Etik (ethics) ise, metafizik tarihindeki ilk aykırı düşünürlerden biri olan ve Etik görüşlerini çok beğendiğim Spinoza'ya yönelik saygı gösterimimdir. Aynı zamanda fanzine özgü bir kapak tasarımı yapılana dek kendisi fanzin kapağı olarak da yer alacaktır.

*dikotomi: Felsefi bir terim olarak dikotomi; zıtlıkları/farklı kutupları göstermek, tanımlamak amacıyla kullanılır.

Fanzinin İçerięi Üzerine

Hakikat veyahut Hermeneu-ethics, bir entelektüellik çabasının nihayetinde ortaya çıkan, baskılı veya dijital ortamda ulaşılabilir olan ve ayda bir olacak şekilde yayınlanması planlanan bir düşünce fanzinidir.

İçeriği; yazarlarımızın zihnini kurcalayan problemlerin yazıya dökülmesi ile ortaya çıkan düşün deneyi ve geçmiş, güncel veya gelecekte gerçekleşmesi öngörülen olaylar ve olgular hakkında entelektüel yorumlar getirmeye çalışmak olacaktır. Bu amacını gerçekleştirirken de içeriğini konsantre tutarak mümkün olduğunca geniş bir kitleye felsefi metin okuma hazzını tattırmayı ve sevdirmeyi istemektedir.

Yazılan içeriklerde bahsedilen kaynaklar dışında ek kaynak bahsedilmeyecek olup

derin okuma yapmak isteyen kişiler,

kendi metinlerini yayınlamak isteyen kişiler,

üzerine yazılmasını istediği konuları belirtmek isteyen kişiler,

metinler üzerine eleştiride bulunmak isteyen kişiler,

yukarıda bahsedilen sebeplerden ötürü iletişime geçmek için; iletisim@fabrikadusunce.com adresine mail atabilirsiniz.

Fanzinin Bu Ayki İçerik Başlıkları

- ➡ Arkhe Arayışının Kaynağı ve Arayış Süreci Üzerine I
- ➡ Radikal Sağın Yükselişi Üzerine
- ➡ Neokapitalizm Problemi Üzerine
- ➡ Gelecek Sayıya Önizleme

Arkhe Arayışının Kaynağı ve Arayış Süreci Üzerine I

Arkhe; Antik Yunanca bir kelime olup “başlangıç, köken, eylem kaynağı” anlamlarını karşılar. Arkhe arayışı, bir eylem olarak felsefe (yapıyor oluşun) ilk sonucudur. İşte bu arayış, felsefeyi ortaya çıkartmıştır.

Şimdilerde İyonya Ekolü olarak andığımız ekolün içerisinde bulunan üç okuldan biri olan Milet Okulunun kurucusu olarak kabul ettiğimiz Thales (MÖ 624-546) evreni ve doğayı anlamlandırabilmek amacıyla onun içerisinde barındırdığı çok çeşitli fenomenleri* oluşturan, değişmeyen, sabit kalan *bir şey* bulmak istemektedir. İşte bu çaba, Arkhe arayışının bildiğimiz ilk örneğidir.

Bu çabanın altında, çevresindeki şeylerin fiziki mevcudiyetlerinin değişimlerine anlam kazandırmak ve kendi zihninde bir neden-sonuç ilişkisi kurabilmek olduğu kadar, bunun psikolojik bir rahatlık sağlayacak olması da yatmaktadır: İnsan, belirsizlikten **kaygı** duyar. Belirsizlik ise geleceğe dair bir öngörülemezlik sebebiyle ortaya çıkar.

Kaygı, ertesi gündür
- Kierkegaard

*fenomen: Görüngü demektir. Gözlenebilen ve duyumsanabilen, duyu organlarıyla algılanabilen, içinde yaşanan fizik dünyasına ait nesneleri tanımlamak anlamında kullanılmıştır.

Kaygı, ilk başta kulağa, kişi için pek de büyük bir problem ve olumsuz bir duygudurummuş gibi gelmiyor ancak etimolojik kökenlerine indiğimizde ne kadar korkunç bir duygudurum hali olduğunu gözlemleyebiliriz:

Türkçe’de **Kaygı**, İngilizce **Anxiety** (Anksiyete tr.) kelimesi kökenlidir. İngilizce **Anxiety** ise Almanca’daki **Angst** kelimesinin bir türevidir. Bu kelime, türevi alınarak ikinci dereceden dolaylı olarak Türkçe’ye uyarlandığı için kulağa pek korkunç gelmese de bir Alman, **Angst** kelimesini duygudurumlar arasında bir sıralamaya sokacak olsa sanırım en tehlikeli, sağlığa zararlı duygudurumlardan biri olarak tanımlayacaktır.

İşte Thales de, kendisini geleceğe karşı hissedeceği bu yoğun kaygıdan kaçınmak, acı ve ıstırap çekmemek (*angst*) ve geleceği yordayabilmek, ona karşın önlem alabilmek amacıyla fenomenlerin arkhesini aramaya koyulmuş olabilir..

Thales ile başlayan bu arkhe arayışı, Milet Okulunun diğer temsilcileri olan Anaksimandros ve Anaksimenes ile, ardından ise Efes Okulu ve Elea Okulundan bazı düşünürlerce de sürdürülmüştür.

*Metnin burasından sonrası **Güngören Belediyesi** bünyesinde gerçekleştirilen **Söylem Pratikleri** projesi kapsamındaki oturumların içerisindeki tartışmalar neticesinde oluşturulmuştur. Metnin devamını oturum özeti olarak okuyabilirsiniz.*

Ancak bir farkla: Milet Okulu mensubu doğa filozofları, değişimi ve çokluğu salt görünüş olarak, durağanlığı ve birliği ise bu görünüşün arkasındaki asıl varlık olarak ele alırken bunu *özdeşlik-değişim* dikotomisinde özdeşlik lehine bir hiyerarşi ile neticelendirmişlerdir.

Yani daha basit bir dille; evet, değişim yadsınamaz bir gerçektir ve varlıkların fiziki mevcudiyetleri değişmektedir ancak, bu değişimin arkasındaki asli unsur *özdeşliktir*. Yani, değişen şey görüngülerdir ancak arka plandaki durağan/değişmeyen şey değişen bu fiziki mevcudiyetlerin temelidir ve o şey sürekli olarak sabittir. Bu, özdeşliğin üstün olduğu bir arkhe anlayışıdır.

Milet Okulunun ardından gelen Efes Okulunun kurucusu Herakleitos ise hiyerarşik üstünlüğü *değişim* lehine neticelendirmiştir. Değişim, metnin kalanında *oluş* olarak da karşınıza çıkabilir. İkisi de aynı anlamda kullanılmıştır.

Herakleitos’a göre arkhe ateştir. Aslında ateş, onun için bir arkhe olmaktan ziyade bir analogidir; *arkhe olduğunu düşündüğü şeyin temsildir*. Herakleitos, Kosmos (evren) içerisindeki her şeyin, kutuplara bölündüğü yani zıttı (örneğin sıcak hava ve soğuk hava) ile bir dönüşüm içerisinde olduğunu savunur. Her şey belli ölçüde kendi zıddına dönüşür ve bu oluş evrende sürekli gerçekleşir. Bu oluşun ölçülerini ve sınırlarını belirleyen şey ise felsefe tarihinde ilk kez Herakleitos’un kullandığı *Logos*’tur.*

*logos: Antik Yunan kökenli bir kelime olup çok fazla kelimeye karşılık düşmektedir. Çoğunlukla “söz, söylem, akıl, ölçü, neden, yasa” anlamları için kullanılır. Çok anlamlı bir kelime olduğundan dolayı ne amaçla kullanıldığı ise ancak dahil edildiği bağlam içerisinde anlaşılabilir.

Herakleitos’a ait olduğu belirtilen ve Sextus Empiricus tarafından aktarılan şu fragmanların yorumlaması ışığında:

“İnsanlar her daim var olan bu logos’u işitmeden önce de, ilk defa işittikten sonra da kavramıyorlar. Her şey bu logos’a göre gerçekleşse de ben onların her birinin doğalarıyla uyumlu olduğunu analiz ederken ve nasıl olduklarını gösterirken bahsettiğim şeyleri ve sözlerimi anlamamış gibi davranıyorlar (*rol yaptıklarını değil, gerçekten anlamadıklarını belirtiyor*). Nasıl diğer insanlar uykudayken ne yaptıklarını hatırlamıyorsa, aynı şekilde bunlar da uyanıkken ne yaptıklarının farkında değiller. Logos her şeyde ortak olmasına (*ve günlük yaşamımızın her alanında logos’a göre hareket etmemize*) rağmen birçok insan kendi düşüncesi varmış gibi yaşıyor.” (akt. *Sextus Empiricus*)

Herakleitos; fenomenlerin kendi içerisindeki oluş hallerinin bağlı olduğu, ölçülerini ve sınırlarını belirleyen şeyin logos olduğunu; insanların logos’u anlatılmadan ya da anlatıldıktan sonra fark etmeksizin, günlük yaşamlarının içerisinde uygulamalarına ve buna göre yaşamalarına rağmen *anlayamıyorlar*.

Herakleitos’un logos olarak bahsettiği, oluşun sınırlarını ve ölçüsünü belirleyen şeyin fiziki doğa kuralları olduğunu düşünmekteyiz. Günlük yaşamımızda doğanın kurallarına uygun davranırız ancak yalnızca bunları farkında olmaksızın gerçekleştiririz. En sık örnekle; yerçekiminin olduğunu tecrübelerimizden bilir ve buna göre davranışlarımızı sergileriz ancak bunu yerçekimini bildiğimiz için değil, tecrübelerimizin sonucundaki öğrenmelerimizden yola çıkarak yaparız...

(devamı gelecek sayıda)

Radikal Sağın Yükselişi Üzerine

Geçtiğimiz aylarda haberlerden görmüş olabileceğiniz üzere Arjantin’de ikinci tura gidilen seçimin sonucunda yeni bir Başbakan ülkeyi yönetmeye başladı. Basına düşen haberlerde, seçimi kazanan Başbakanın vaatlerinin radikalliği de bizlere sunuldu. Bu vaatler arasında:

Arjantin Merkez Bankasının kapatılması,

İtbari Paranın Amerikan Doları olarak değiştirilmesi

gibi aşırı uç vaatler bulunmaktaydı. Bu yazımızda, vaatlerin rasyonel zemin üzerine inşası mümkün mü, değil mi diye tartışmaktan ziyade; ne oldu da vatandaşlar bu vaatlerle aday olan bir Başbakan adayına siyasi vekâletlerini verdiler, bunu inceleyeceğiz. Öncelikle mevcut durumun tasnifi ve geleceğe yönelik öngörülerimizi belirtmeden önce global siyasi yönün şekillenişini makul bir zemine oturtmamız gerekmektedir.

COVID-19 pandemisi sonrası, kabaca 2022’ye kadar, ekonomik problemlerin sorumluluğu gerek iktidarlar, gerek şirketler ve gerekse basın aracılığıyla, siyasi görüşü, dini inancı veya etnisitesi fark etmeksizin pandemiye yüklendi. Ancak 2022 sonrası neredeyse tüm ülkelerin olağan akışına dönmesi ile birlikte ekonomik problemlerin -özellikle de orta-alt ekonomik sınıfta çok derinden hissedilmesi hususu- devam ettiğinden dolayı artık bu iktisadi krizin müsebbibinin pandemi olmadığı, *yanlış giden başka şeyler* olduğu anlayışı toplumlarda hakim olmuştur.

Ancak yanlış giden şeyin ne olduğu konusunda kitlelerin zihninde net bir figür veya günah keçisi yoktur.

Şimdi, aranan bir günah keçisi olduğu konusunda noktayı virgül koyarak pandemiden kaynaklı olduğu düşünülen iktisadi buhranın ve orta-alt ekonomik sınıfın giderek fakirleşmesi hususlarının seçmenlerin politik davranışlarına yaptığı etkiyi inceleyeceğiz:

Almanya, seçimlerde sergilenen politik davranışlar sonucunda sosyolojik olarak sol ve sağ eksene en yakın duran ülkelerdendir. Seçimler bu iki eksen arasında kıyasıya bir şekilde gerçekleştiğinden dolayı, Almanya’yı kendimize bir başvuru noktası (referans) olarak alabiliriz.

2021 yılında Almanya’da yapılan seçimde, sol eksenindeki siyasi partilerin en büyüğü SPD, 2005’ten itibaren ilk kez iktidara gelmiş oldu. Mevcut iktidarın metal yorgunluğu olarak yorumlanan ekonomik krizler, yeni bir iktidarın gelmesiyle geçebilir, sol eksenindeki siyasi partilerin, pandemide eriyen orta-alt ekonomik sınıftaki vatandaşa gerek sosyal yardımlarla gerekse de sağlayacağı sübvansiyonlarla eski refah seviyesini tekrar iade edebileceği beklentisi hakimdi.

Oysa metni bağlayacağım yeri tahmin edebileceğiniz üzere; seçim sonrası gerçekleşen şeyler seçmenlerin beklentisine uygun gitmedi çünkü problem pandemi kaynaklı değildi: Küresel çapta neoliberal iktisat politikaları kaynaklı bir krizin içerisindeyiz.

Bu krizi açıklamak için oldukça teferruatlı bir metin yazmak gerekli olduğundan ve bağlamımız şu anda bu olmadığından dolayı krizin sonuçlarını yazmakla yetineceğiz:

Serbest piyasa anlayışının radikalleşmesi ve azalan regülasyonlar sonucunda tüzel kişiliklerin ve büyük şirketlerin sınırlarının genişlemesi ve piyasayı düzenleyici olarak görev alan devletlerin gücünü kaybetmesi,

Tüzel kişiliklerin ve şirketlerin, piyasayı düzenleyici olan devletin gücünü kaybetmesi sebebiyle ortaya çıkan açıktan faydalanarak sorumluluklarını yerine getirmemesi, vergi borçlarını ödememesi, çalışanlarının haklarını gözetmemesi gibi birçok yozlaşmanın önü açılmış oluyor,

Dönem dönem artıp azalan enflasyon ve faiz dengesi neticesinde arz-talep eğrisi üzerindeki bükülmelerin daha ani ve keskin gerçekleştirilebiliyor olması; şirketlerin bu durumda zarar etmemek üzere; istihdamı azaltması, operasyonlarını daraltması ve talebini öne çekmiş tüketicinin talebine yetişebilmek amacıyla fiyatlarını fiyatlarını enflasyonun ötesinde fiyatlandırması gibi durumlar..

Şimdi virgül koyduğumuz yeri tamamlamak için günah keçisi arayışına geri dönelim: Neoliberal iktisadi politikalar krizi ve bunu görmeyen/göremeyen/görmek istemeyen sermaye sahipleri, basın kuruluşları ve/veya toplumlar, çareyi günah keçisi olarak tıpkı -teşbihte hata olmaz- 90 yıl önce Adolf Hitler'in Almanya'yı Birinci Dünya Savaşı sonrası yaşadığı ekonomik buhrandan kurtaracak formül olarak "Almanların evlerini ve işlerini ellerinden alan Yahudilerin gönderilmesi"ni gösterdiği gibi, yine göçmenleri göstermekte bulmuştur.

2022'den bugüne, daha yeni seçim yapmış ve sol eksenli bir iktidar seçmiş olan Almanya dahil tüm dünya ülkelerinde bu görüş giderek yaygınlaşmıştır. İşte tam da bu sebeple ülkeye göçmenlerin girişini kolaylaştıran sol eksenli siyasi partilerin iktidarda olmasındansa göçmen karşıtlığı yapabilecek sağ eksenli otoriter rejimlere eğilimi olan, kimi zaman popülizme kayan siyasi partilerin seçmenlerinin arttığına şahit oluyoruz.

Almanya'da, 2021'in seçim sonuçları ile birkaç ay önce (Eylül 2023) yapılan politik eğilime yönelik olan anket çalışmalarının sonuçları kıyaslandığında, sağ eksenli partilerin oylarının yaklaşık %10, radikal sağ, popülist ve göçmen karşıtı olarak tanımlanan AfD'nin ise oylarını iki katına çıkararak %20'ye yükselttiği; iktidar partisi sol eksenli SPD ve yine sol eksenden Yeşiller'in %30'lar civarında oy kaybettiği sonucu gözlenmiştir. Yani, SPD veya sol eksenli siyasi partilere oy veren her yüz kişiden otuzu, sağ eksenli partilere; çoğunluğu ise popülist ve göçmen karşıtı AfD'ye kaymıştır.

Almanya'ya benzer şekilde ABD'de de iktidar için mücadele eden iki büyük partiden Cumhuriyetçi ve Demokrat partiler arasında yaşanan iktidar değişimleri, en son Demokratlar'ın adayı Joe Biden lehineyken, şu anda gelecek seçimlere yönelik öngörümüz ise göçmen karşıtı olarak kendisini tanımlayan Cumhuriyetçilerin potansiyel adayı Donald Trump'ın seçimi kazanacağı yönünde.

Yazımı sona erdirirken, dünyadaki seçmenlerin politik eğiliminin giderek ne amaçla sağa yöneldiğinin en büyük sebeplerinden birisi olduğunu düşündüğüm bu krizi açıklayabilmiş olmayı diliyorum.

Neokapitalizm* Problemi Üzerine**

Neoliberalizm; tanım olarak Liberalizmin içinde yaşadığımız postmodern çağın ihtiyaçlarına ve hedeflerine uygun olarak dönüşüm geçirmiş halidir, dolayısıyla ilkel liberalizmden farklı olarak başına sonraki anlamı katan “Neo” takısını almıştır.

Neo takısı, etimolojik olarak Yunanca kökenli olup “yeni” kelimesini karşılar. Yani ele alacağımız konuya esasında “Yeni Liberalizm” diyebiliriz. Ancak şahsen ben bunun ‘Yeni Liberalizm’den ziyade, *liberalizm özelinde* “**Vahşi Liberalizm**” olarak; diğer “Neo” takılı ideolojilerde ise savunduğu görüşleri daha uçlara taşıdığından dolayı “**Radikal ...**” ön eki ile tanımlamayı doğru buluyorum.

Anlaşılabilmesi için metnin devamında takip edeceğim başlıklar sırasıyla; Liberalizm’in ortaya çıkışı ve savunduğu görüşler; ne oldu da Neoliberalizm ortaya çıktı, dünyanın güncel kondisyonuna etkisi neler oldu.

Liberalizm, latince *liber* kelimesinden türemiş olup liber “özgürlük” anlamına gelmektedir. Liberalizmin ortaya çıkışına bakacak olursak tarihsel olarak birçok *gayriresmi* izdüşüme sahiptir: Buna Antik Yunan Çağına ait olan sofistler, Aristoteles ve Ortaçağ’dan Aquinalı Thomas örnek verilebilir.

*neokapitalizm: Resmi bir ideoloji veya kuram olarak var olmayan sosyolojik bir terim olarak kullanmayı tercih ettiğim bir tanımdır. Tanımlamak istediğim şey: ‘Neoliberal iktisat politikalarıdır.

**önceki metnimizi hem destekleyici olması hem de soru işaretlerini giderici bir açıklama getirebilmesi amacıyla Neokapitalizm üzerine de bir metin yazma ihtiyacı doğmuş olabilir diyerek bu başlığı da ekliyorum.

En eski izdüşümlerden biri olan Sofistler; genellikle toplumsal konularda ve siyaset hususunda fikir üreten, evreni ve varlığı anlamlandırmayı kendine dert edinmeyen, bilgi ve etikle ilgilenmeyen -güncel tanım ile metafiziğin konularıyla uğraşmayan- kişiler olarak fiziki dünya ile ilgilenmeyi tercih etmişlerdir. Fiziki dünyaya yönelik olan ilgilerinin kaynağı ise varlığı anlama yönünde ortaya atılan ve varlığın özü olma iddiası taşıyan birbirinden farklı ‘arkhe’ arayışı sebebiyle, içerisinde yaşanan fiziki dünyanın değersizleştirilmesi olarak gördükleri bu arkhe arayışına müdahil olmak istememektedirler.

Özellikle siyasetle ilgilenmelerinin sebebi ise o yıllarda Atina’da mevcut iktidar olan Solon, köleliği ortadan kaldırmış, herkesin borçlarını silmiş ve Atina’da yaşayan tüm erkeklere oy kullanma hakkı sağlamıştır. Vaziyet böyle olunca, siyaset Atina’daki halkın tek uğraşı haline gelmiştir. Fiziki dünyaya ait bir olgu olan siyaset ise sofistlerin üzerine fikir ürettiği alanların başını çekmeye başlamıştır. Sofistler; tıpkı doğa felsefecilerinin görüşlerine yönelik olduğu gibi diğer her şeye de eleştirel yaklaşmış ve;

Bireye önem verilmeli; her şeyin ölçüsü insan olmalı,

Otoriteyi ve gelenekleri sorgulamalı

gibi görüşleri savunmuşlardır. Bu gayriresmi izdüşümler, liberalizmin eski ve kadim bir ideoloji olarak var olduğunu ve kendinin, -savunuculuğunu yapan felsefi ve siyasi otoriteler gıyabında dile getirilerek- dünya siyasi tarihinde daha büyük bir pay elde etmesi ve takip edilmesi zorunlu biricik ideoloji olarak gösterilmesi demektir.

Liberalizmin günümüzde bildiğimiz şekildeki modern tanımını ise ilk kez John Locke yapmıştır, kendisini sistematik olarak inşa edilen liberalizmin kurucusu olarak bilmekteyiz.

Modern ve sığ tanımı itibariyle liberalizm; bireylerin veya vatandaşların yaşamları içerisindeki eylem repertuarının mümkün olduğunca geniş olması gerektiği görüşünü temsil edip; devletin yasalarca bireylerin yaşamlarını ve özgürlüklerini kısıtlamasının ise mümkün olduğunca önüne geçilmesi, devletin (yetkisel/müdahalesel) çeperlerinin küçültülmesi gerektiğini savunmaktadır, denebilir.

Neokapitalizm'i oluşturan iki unsurdan biri olan liberalizmin hikâyesi kısaca böyle. Bir diğer unsur olan kapitalizmin hikayesi ile devam ediyoruz.

Kapitalizm de resmi tarih anlatısından öncesinde varlığını hissettiren bir ideolojiydi. Resmi anlatıda Kapitalizmin kurucu babası olarak Adam Smith gösterilir ancak bunun zemini biraz da reform hareketlerinde kendini göstermiştir.

Rönesansın ardından gelen Reform hareketlerinin imza ismi Alman ekolünden gelen Martin Luther'dir. Ancak reform hareketine dahil olan ve yaygın çevrelerde adı pek anılmayan Hollanda merkezli bir dalga daha vardır: Hollanda'da ortaya çıkan bu dalganın kurucusu John Calvin'dir ve adı Calvinizm'dir.

Calvin, Hristiyanlık dünyasına yönelik reformist görüşleri itibariyle kapitalizme zemin hazırlamıştır. Calvin'in iktisadi yaşama yönelik görüşleri iki maddede şunlardır:

Dürüstlük ve çalışkanlık önemlidir, ve

Hristiyan, fakir olmak zorunda değildir;

görüşleri sonucunda çalışıp sermaye birikimine yönelik Ortodoks Hristiyanlık telakkisine zıt bir görüş oluşturur.

Bu görüşün yerleşmesi ve taraftar toplaması yaklaşık yüz yıl sürdü. Yüz yılın ardından ise Hollanda ve civarındaki ülkelerde; Almanya, Fransa ve İsviçre başta olmak üzere yankı buldu. Kendi sınırları içerisindeki sermaye birikiminin artık yeterli gelmemesi ve tatmin etmiyor olması, bu sermaye birikimi amacının dini bir temele sahip olması gibi unsurlar, Haçlı Seferleri ile Doğu'daki mirasını ve Doğu'nun nevi şahsına münhasır zenginliğini gören Avrupalıları, halihazırda İspanyol ve Portekizli keşifler tarafından keşfedilmesi gibi dezavantajları bulunan Batı'ya (Amerika'ya) yönelik keşif yapmaktan vazgeçirip Doğuya yönelik coğrafi keşifler yapmaya güdülenmiştir.

Üstelik bu keşifleri gerçekleştirmek için gereken yüksek miktardaki finansmanı sağlayabilmek, kârı topluma bölüşebilmek ve eğer ola ki edilirse de zararı minimum tutabilmek amacıyla, Dünyanın ilk hisse senedi çıkartıp sermaye toplayan halka açık şirketi olan Hollanda Doğu Hindistan Şirketi kurulmuştur.

Bu gibi birbirini tetikleyen ve takip eden gelişmeler sonucunda uluslararası ticaret gelişmiş; ticaret ve bankacılık sistemi kurumsal bir düzene oturup global hale gelmeye başlamış ve en nihayetinde Adam Smith'in yazdığı *Ulusların Zenginliği* kitabıyla bir iktisat kuramı halini almıştır.

Bu iktisat kuramı; liberal yönetim politikalarındaki devletin müdahalesel çeperlerinin nasıl bireylere karşı mümkün olduğunca küçültülmesini savunuyorsa; şirketlere, ticaret yapan tüzel kişiliklere karşı da mümkün olduğunca az regülasyona* sahip olması gerektiğini ve piyasanın serbestleşmesi gerektiğini savunmaktadır. İşte bu da kısaca kapitalizmin ortaya çıkış hikayesidir.

Neokapitalizmi oluşturan bu iki unsur: Liberalizm ve Kapitalizm, metodolojileri açısından benzer, yalnızca uygulama sahaları farklı olması sebebiyle, birbirlerinin yerine kullanılacak şekilde bir potada eritilmiştir. Yani, liberalizm dendiğinde artık yalnızca bir toplum sözleşmesi yerine, iktisat politikası da anlamalıyız.

Şimdi ise Neoliberal iktisat politikaları veyahut Neokapitalizm nedir, buna geelim: Neokapitalizm, Yeni Kapitalizm olarak, kapitalizmin, tüzel kişiliklere yönelik olarak uygulaması gereken az ve öz regülasyonları da mümkün olduğunca deregülasyon sürecine girerek azaltması ve serbest piyasanın daha da yoğun uygulanması gerektiğini öngören, savunan bir iktisat kuramıdır.

*regülasyon: “Düzenleme” anlamına gelir. Devletlerin ekonomiye yönelik müdahalelerini içine alan şemsiye bir meta-tanımdır.

Yazının başında belirttiğim üzere, Neo ön ekini başına alan ideolojiler/kuramlar, bana göre savunduğu görüşleri daha da uca taşıyarak radikallik ilan etmektedir, bunu da kendisinin biricikliğine güvenerek yapmaktadır: Kapitalizm ise bunu, Soğuk Savaş Döneminde “Sosyalizmin yenilgisi” ve liberalizm şemsiyesi altında, *neoliberal iktisadi politikalar* tanımı ile, kendisini liberalizm kadar (sofistleri hatırlayın) kadim ve biricik göstermek aracı unsurlarıyla gerçekleştirmek istemektedir.

Oysa *Radikal Sağın Yükselişi* adlı yazımızda belirttiğimiz üzere; neoliberal iktisadi politikaların sonuçları olarak belirttiğimiz:

Serbest piyasa anlayışının radikalleşmesi ve azalan regülasyonlar sonucunda tüzel kişiliklerin ve büyük şirketlerin sınırlarının genişlemesi ve piyasayı düzenleyici olarak görev alan devletlerin gücünü kaybetmesi,

Tüzel kişiliklerin ve şirketlerin, piyasayı düzenleyici olan devletin gücünü kaybetmesi sebebiyle ortaya çıkan açıktan faydalanarak sorumluluklarını yerine getirmemesi, vergi borçlarını ödememesi, çalışanlarının haklarını gözetmemesi gibi birçok yozlaşmanın önü açılmış oluyor,

Dönem dönem artıp azalan enflasyon ve faiz dengesi neticesinde arz-talep eğrisi üzerindeki bükülmelerin daha ani ve keskin gerçekleştirilebiliyor olması; şirketlerin bu durumda zarar etmemek üzere; istihdamı azaltması, operasyonlarını daraltması ve talebini öne çekmiş tüketicinin talebine yetişebilmek amacıyla fiyatlarını fiyatlarını enflasyonun ötesinde fiyatlandırması gibi durumlar..

bireyler ve toplumlardan ziyade yalnızca şirketlere yaramakta, üstelik şirketler bu yararı bilançolarında makyajlayarak, yeni yatırımlar yaparak veya muafiyet elde ederek vergi ödemekten de kaçınmakta.

İşte içinde yaşıyor olduğumuz dünyanın iktisadi panoraması bundan ibarettir.

Umarım *Radikal Sağın Yükselişi* metnini tamamlayıcı ve kafalardaki soru işaretlerini giderici bir yazı olmuştur.

Okuduğunuz için teşekkürler.

Gelecek sayıda görüşmek üzere!